

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXVII. De ministris baptismatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

l. 4. orb. fi. c. 10. a. med.

Ad III. dicendum, q̄ Damasc. * ponit quedam baptismata figuralia, sicut diluuiū, quod fuit signū nostri baptismi, quantum ad saluationem fidelium in ecclesia, sicut tunc paucae animae saluae factae sunt in arca, ut dicitur i. Petri. 3. ponit etiam transitum maris Rubri, qui significat nostrū baptismum, quantum ad liberationem a seruitute peccati: unde & apostolus dicit i. Cor. 10. quod omnes baptizati sunt in nube & in mari; ponit etiam ablutiones diuersas, quae fiebant in ueteri lege praefigurantes nostrum baptismum, quantum ad purgationem peccatorum; ponit etiam baptismum Ioannis, qui fuit p̄paratorius ad nostrum baptismum.

ARTICVLVS XII.

Vtrum baptismus sanguinis sit potissimus inter alia baptismata.

4. dist. 4. q. 1. art. 3. q. 4. & Heb. 6. co. 3. fi.

AD DUODECIMVM sic proceditur. Videtur, quod baptismus sanguinis nō sit potissim⁹ inter tria p̄dicta baptismata. Baptismus enim aquae imprimi characterē: quod quidem baptismus sanguinis non facit. ergo baptismus sanguinis non est potior, quā baptismus aquae.

¶ 2. Praet. Baptismus sanguinis non ualet sine baptismō flaminis, qui est per charitatem: dicitur enim i. ad Cor. 13. si tradidero corpus meum ita, ut ardeam, charitatem autē non habuero, nihil mihi prodest: sed baptismus flaminis ualet sine baptismō sanguinis. non enim soli martyres saluantur, ergo baptismus sanguinis non est potissimus.

¶ 3. Praet. Sicut baptismus aquae habet efficaciam a passione Christi (cui secundum p̄dicta respondet baptismus sanguinis) ita passio Christi efficaciam habet a Spiritu sancto, secundum illud Hebraeo. nōno. Sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum obtulit semetipsum pro nobis, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, & cetera. ergo baptismus flaminis potior est, quam baptismus sanguinis. non ergo baptismus sanguinis est potissimus.

videtur in li. de ecc. dog. c. 74. tom. 3.

SED CONTRA est, quod Augustinus* ad Fortunatum, loquens de comparatione baptismatum, dicit, baptizatus confitetur fidem suam coram sacerdote, martyr coram persecutore: ille post confessionem aspergitur aqua, hic sanguine: ille per impositionem manus pontificis recipit Spiritum sanctum: hic templum efficitur Spiritus sancti.

RESPON. Dicendum, quod (sicut dictum est*) effusio sanguinis pro Christo, & operatio interior Spiritus sancti, dicuntur baptismata, in quantum efficiunt effectum baptismi aquae.

Art. praeced.

Art. praeced.

Baptismus autem aquae efficaciam habet a passione Christi, & a Spiritu sancto, ut dictum est, * quae quidem duae causae operantur in quolibet horum trium baptismatum, excellentissime tamen in baptismō sanguinis: nam passio Christi operatur quidem in baptismō aquae, per quandam figuralem representationem: in baptismō autem flaminis uel poenitentiae, per quandam affectionem: sed in baptismō sanguinis, per imitationem operis: similiter etiam uirtus Spiritus sancti operatur in baptismō aquae, per quandam uirtutem latentem: in baptismō autem poenitentiae, per cordis commotionem, sed in baptismō sanguinis, per potissimum dilectionis, secundum illud Ioannis decimoquinto. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat

F quis pro amicis suis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod character est res, & sacramentum: non autem dicimus quod baptismus sanguinis, praeminentiam habeat secundū rationem sacramenti: sed quantum ad sacramenti effectum.

AD SECVNDVM dicendū, q̄ effusio sanguinis non habet rationem baptismi, si sit sine charitate. ex quo patet, quod baptismus sanguinis includit baptismū flaminis, & non e conuerso: unde * ex hoc ipso probatur perfectior.

AD TERTIVM dicendum, q̄ baptismus sanguinis praeminentiam habet, non solum ex parte passionis Christi, sed etiam ex parte Spiritus sancti, ut dictum est. *

G

QVAESTIO LXVII.

¶ Super quest. lxxij. artic. primum.

De ministris, per quos traditur baptismi sacramentum, in octo articulis diuisa.

Titulus clarus est. In corpore omnia clara sunt. Dubium tamen

DEINDE considerandum est de ministris, per quos traditur sacramentum baptismi.

Et Circa hoc quaeruntur octo.

¶ Primo, Vtrum ad diaconum pertineat baptizare.

¶ Secundo, Vtrum pertineat ad presbyterum, uel solū ad episcopum.

¶ Tertio, vtrum laicus possit sacramentum baptismi conferre.

¶ Quarto, Vtrum hoc possit facere mulier.

¶ Quinto, Vtrum non baptizatus possit baptizare.

¶ Sexto, Vtrum plures possint simul baptizare unum & eundem.

¶ Septimo, Vtrum necesse sit aliquem esse, qui baptizatum de sacro fonte recipiat.

¶ Octauo, Vtrum suscipiens aliquem de sacro fonte, obligetur ad eius instructionem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum officium diaconi pertineat baptizare.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod ad officium diaconi pertineat baptizare: simul enim iungitur a Domino

officium praedicandi euangeliū & baptizandi, sicut illud Matth. 10. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c. sed ad officium diaconi pertinet euangelizare. ergo uidetur quod etiam ad officium diaconi pertineat baptizare.

¶ 2. Praet. Secundum Dionys. 1. 5. cap. eccle. hier. purgare pertinet ad officium diaconi: sed purgatio a peccatis maxime fit per baptismū secundum illud Eph. 5. Mundans eam lauacro aquae in uerbo uitae

non nisi ministris

appret diaconos nō nisi ut ministros se habere ad altare: sed respectu aliorum aetuum (puta praedicandi & baptizandi) nō potest inferri q̄ ministerialiter tantum de feruiant. Contra conclusionem autem, quia expresse attribuitur sibi & baptizare, & praedicare.

¶ Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferre rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

conclusionem: Contra rationem quidem; quia dum hic exponitur, ministerium diaconi respicere altare, appret diaconos nō nisi ut ministros se habere ad altare: sed respectu aliorum aetuum (puta praedicandi & baptizandi) nō potest inferri q̄ ministerialiter tantum de feruiant. Contra conclusionem autem, quia expresse attribuitur sibi & baptizare, & praedicare.

¶ Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferre rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

¶ Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferre rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

¶ Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferre rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

¶ Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferre rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

¶ Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferre rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

¶ Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferre rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

¶ Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferre rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

¶ Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferre rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

pizans tenet sub peccato mortali seruire rium ecclesie; quod non ita intelligas, ut cuiuslibet ceremonie omnino sit peccatum mortale. Similiter si laicus solemniter baptizare presumeret, a mortali non excusaretur, sed ubi absque solemnitate baptizaret, & contemptus atque presumpcio deessent extra necessitatis articulum (pura quia credunt se bene facere) mortale peccatum non videtur. Innocentius III. a ueniali etiam peccato excusat eum qui credens se bene facere, baptizauit seipsum. Dicit enim in eadem articulo, extra de baptismo & eius effectu, de Iudæo in mortis articulo baptizante seipsum, si tamen continuo decessit, sed ad patriam proximam euasisset.

Ex quo loco arguuntur sumitur magnum, quod si error commissus circa baptismum sit tantus ac talis, ut tollat baptismum, qualis est error baptizantis seipsum, excusatur non solum a mortali, sed etiam a ueniali propter conditionem persone, alioquin non esset uerum, quod statim ad patriam euasisset multo magis opinio ignorantis se bene facere, excusabit a mortali baptizantem seruatis substantialibus, & errantem solum in hoc, quod necessitatis articulo non arctatur.

Nec uerba Auctoris hic docent oppositum; quoniam baptismi effectus plenus impeditur ex peccato ueniali. Peccans enim uenialiter dum baptizatur, nec omnis poena, nec omnis culpa remissionem adipiscitur: quamuis gratiam consequatur.

Posset quoque dici, quod Auctor de presumentibus, & non de simpliciter facientibus intelligitur.

Libra 1.1. post meo no 7.

marum habente, uel ab aliquo uice eius: hoc tamen non requiritur in articulo necessitatis, in quo potest mulier baptizare.

AD TERTIUM dicendum, quod in generatione carnali masculus & femina operantur secundum uirtutem propria nature; & ideo femina non potest esse principium generationis d actiuum, sed passiuum tantum: sed in generatione spiritali neuter operatur in uirtute propria, sed instrumentaliter tantum per uirtutem Christi: & ideo eodem modo potest uir, & mulier in casu necessitatis baptizare. Si tamen mulier etiam extracausam necessitatis baptizaret, non esset rebaptizandus: sicut & de laico dictum est: peccaret tamen ipsa baptizans, & alii qui ad hoc cooperarentur, uel baptismum ab ea suscipiendo, uel ei baptizandum aliquem offerendo.

ARTICVLVS V.

Utrum non baptizatus, possit sacramentum baptismi conferre.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod ille qui non est baptizatus, non possit sacramentum baptismi conferre. Nullus enim dat quod non habet: sed non baptizatus non habet sacramentum baptismi, ergo non potest ipsum conferre.

¶ 2 Præ. Sacramentum baptismi confert aliquis, in quantum est minister ecclesie: sed ille qui non est baptizatus, nullo modo pertinet ad ecclesiam, scilicet nec re, nec sacramento. ergo non potest sacramentum baptismi conferre.

¶ 3 Præ. Maius est sacramentum conferre, quam suscipere: sed non baptizatus non potest alia sacramenta suscipere. ergo multo minus potest aliquid sacramentum conferre.

SED CONTRA est, quod Isidorus dicit, Romanus pontifex non hominem iudicat, qui baptizat, sed spiritum Dei subministrare gratiam baptismi, licet paganus sit qui baptizat: sed ille qui est baptizatus, non dicitur paganus. ergo etiam non baptizatus potest conferre sacramentum baptismi.

RESPON. Dicendum, quod hanc questionem Augustinus determinatam reliquit. Dicit enim in secundo contra epistolam Parmeniani: Hæc quidem alia questio est, utrum & ab his, qui nunquam fuerunt christiani, possit baptismus dari; nec aliquid temere inde affirmandum est, sine auctoritate tanti concilii, * quan-

tum tante rei sufficit. Postmodum uero per ecclesiam determinatum est, quod non baptizati, siue sint Iudæi siue pagani, possunt sacramentum baptismi conferre, dum modo in forma ecclesie baptizent. unde Nicolaus Papa respondet, de cons. dist. 4. ad consularia Bulgar. c. 3. A quodam Iudæo nescitis, utrum christiano an pagano, multos in patria uestra afferitis baptizatos, & quid inde sit agendum, consulitis. Hi profecto si in nomine Trinitatis baptizati sunt, rebaptizari non debent: si autem forma ecclesie non fuerit obseruata, sacramentum baptismi non confertur: & sic intelligendum est quod Gregorius secundo scribit Bonifacio episcopo, Quos a paganis baptizatos esse asseruisti. si ecclesie forma non seruata, ut de nouo baptizetis in nomine Trinitatis, mandamus. Et huius ratio est, quia sicut ex parte materiae, quantum ad necessitatem sacramenti, sufficit quicumque aqua, ita etiam sufficit ex parte ministri quicumque homo: & ideo etiam non baptizatus, in articulo necessitatis baptizare potest, ut sic duo non baptizati semel uicem baptizent, dum prius unus baptizaret alium: & postea baptizaretur ab eodem, & consequeretur uterque non solum sacramentum, sed et rem sacramenti. Si uero extra articulum necessitatis hoc fieret, uterque grauius peccaret, scilicet baptizans & baptizatus, & per hoc impediretur baptismi effectus, licet non tolleretur ipsum sacramentum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod homo baptizans adhibet tantummodo ministerium exterius: sed Christus est qui interius baptizat, qui potest uti omnibus hominibus ad quodcumque uoluerit. & ideo non baptizati possunt baptizare, quia, ut Nicolaus papa dicit, baptismus non est illorum, scilicet baptizantium, sed eius, scilicet Christi.

AD SECUNDVM Dicendum, quod ille qui non est baptizatus, quamuis non pertineat ad ecclesiam re uel sacramento, potest tamen ad eam pertinere intentione & similitudine actus, in quantum scilicet intendit facere quod facit ecclesia, & formam ecclesie seruat in baptizando, & sic operatur ut minister Christi, qui uirtutem suam non alligauit baptizatis, sicut nec etiam sacramentis.

AD TERTIUM Dicendum, quod alia sacramenta non sunt tantæ necessitatis, sicut baptismus. Et ideo magis conceditur quod non baptizatus possit baptizare, quam quod possit alia sacramenta suscipere.

ARTICVLVS VI.

Utrum plures possint simul unum baptizare.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod plures possint simul unum baptizare.

¶ 1 In multitudine enim continentur unum, sed non conuertitur. unde uidetur quod quicquid potest facere unus, possint facere multi, & non e conuerso, sicut multi trahunt nauem, quam unus trahere non possit: sed unus homo potest baptizare: ergo & plures possunt simul unum baptizare.

¶ 2 Præ. Difficilius est quod unum agens agat in plura, quam quod plures agentes agant simul.

De cons. dist. 4. c. a quodam Iudæo.

Hæc de c. 6. sc. di. 4. cap. Quos pagani.

De cons. dist. 4. c. a quodam Iudæo, in fi.

Suber questio. sexagesima septima articulum sextum.

Titulus ut sonat. In corpore articuli est una distinctio de forma, qua plures simul baptizantes possunt uti.

Altera est: Nos te baptizamus. Altera est, ut uterque dicat, Ego te baptizo. Et primo examinatur, & respondetur questio iuxta primam formam: secundo iuxta secundam. Quoad primam recitatur opinio una, dicentium non ualere baptismum, si plures dicant, Nos te baptizamus: quia

Referat 1. baptizatur, nec omnis poena, nec omnis culpa remissionem adipiscitur: quamuis gratiam consequatur.

Postet quoque dici, quod Auctor de presumentibus, & non de simpliciter facientibus intelligitur.

Libra 1.1. post meo no 7.

Alia, cons. di.

quia non seruat formam Ecclesiae, quae habet quod in singulari persona ministri exprimat, dicendo, Ego te baptizo.

¶ Deinde contra hanc rationem Auctor arguit, immo eam excludit ex multo maiori recessu formae graecorum a forma nostra, & stat ratio in hoc, quod ad tollendam veritatem baptismi, non sufficit recessus ab ista forma, Ego te baptizo, quia si recessus sufficeret, apud graecos non esset baptismus, quoniam forma eorum, multo magis recedit ab hac nostra quam recedit ista, Nos te baptizamus, cum hic non mutetur nisi singulare in plurale, ibi vero omnino omittitur persona ministri, & in tertia persona, exprimitur actus, dicendo, Baptizetur & cetera.

¶ Demum aliam rationem reddit Auctor ex parte intentionis explicitae, scilicet quia hac forma, Nos te baptizamus, exprimitur intentio ministrorum quo ad hoc quod plures conveniunt, ad unum baptismum conferendum. Ex quo formatur talis ratio. Homo non baptizatur, nisi ut minister Christi, ergo oportet ministrum esse unum, ut Christi unitatem repraesentet: sed in dicta forma exprimitur contrarium, quia exprimitur pluralitas ministrorum, ergo dicta forma videtur tollere baptismum, Et confirmatur huiusmodi unitas auctoritate apostoli Pauli.

¶ Quod ad secundum ponuntur duo modi, quibus hoc contingere potest, scilicet vel altero praesente reliquo, & sic dicitur quod solus praesens baptizaret, vel utroque simul concurrente, & sic dicitur quod Christus per utrumque unum baptismum conferret.

¶ Circa ea quae hic dicuntur, adverte primo dupliciter contingere duos simul baptizare: vel utroque totum faciente & dicente, vel altero dicente, & altero faciente. Auctor secundum modum referuat tractandum hic in responsione ad ultimum: De primo autem modo, tantum loquitur in hoc corpore articuli.

¶ Adverte secundo rationem litterae ad concludendum irritam esse formam illam, Nos te baptizamus, non afferri ab Auctore assertive, sed opinative, ut sua monstrant verba etiam replicata, dum dicit, quod quidem videtur esse contra rationem ministri, & postea subdit, Ideo contraria intentio videtur excludere sacramentum.

¶ Adverte tertio Auctorem superius quaest. 66. art. 5. ad quartum afferre duas alias rationes ad excludendam eandem formam scilicet, Nos te baptizamus.

Prima ratio est, quia actus multiplicatur secundum multiplicationem agentium, si perfecte ab unoquoque agatur, sed baptismus est actus ab unoquoque baptizante perfectus, ergo unus baptismus non est a duobus. Secunda ratio est, quia mutaretur forma baptismi, dicendo, Nos baptizamus, quia dicere, nos, non est idem dicere quod, ego & ego, sed ego & iste. Quae ratio repetita hic sunt a me, quia superius ad hunc locum me remisit.

¶ Circa hanc doctrinam, dubium primo occurrit ex Durando in 4. sentent. dist. 3. quaest. 3. art. 1. Primo enim, contra omnes dictas rationes Auctoris procedit.

Et primam quidem rationem. Actus multiplicatur & c. dicit non concludere in agentibus per voluntatem, & eam militare contra Auctorem, ponentem plures sacerdotes posse simul consecrare eandem hostiam, par. n. est utrobique iudicium, quo ad multiplicationem actus ab agente: Secundum vero rationem de mutatione forme, dicit non cogere, quia mutatio formae, quantum ad illud, quod non est de necessitate formae, non tollit sacramentum: sic autem est in proposito, quia expressio ministri non est de necessitate formae baptismalis, ut patet de forma graecorum, ergo multo minus est de necessitate eius expressio ministri in singulari numero: tum, quia haec forma, Nos te baptizamus, prolata ab utroque, ex parte cuiuslibet dicentis, resolvitur in istam, Ego baptizo te, ubi nulla apparet mutatio secundum sensum a forma Romanae Ecclesiae. Et Petrus de Palude in quarto sententiae distinctione 3. quaest. 2. artic. tertio approbans hanc Durandi, adiungit, quod sicut forma illa, ut proferatur ab isto, resolvitur in hanc, Ego te baptizo, & sic baptizatur, sic converso ut proferatur ab altero, resolvitur in hanc, Ego baptizo & sic baptizatur, ac per hoc servatur

forma ecclesiae Romanae, quo ad sensum, quia uterque dicit secundum sensum, Ego baptizo te & c.

Contra tertiam autem rationem de expressione plurium ministrorum, arguit Durandus tripliciter. Primo, Unitas ministri vel exigitur ad baptismum secundum rem, aut secundum expressionem, puta, quod quilibet minister exprimat se ut unum, Non potest dici primum, quia tunc dicitur, quod duo simul possunt baptizare eundem, si uterque dicat, Ego te baptizo. Secundum autem non est rationabile, quia expressio ministri non est de necessitate sacramenti; tum, quia si oportet ministrum exprimi secundum congruentiam ad principale agens, ut tu alium, cum principale agens sit Trinitas, congruentius exprimi deberet minister in numero pluraliter, quia modus exprimi ministerium nihil videtur facere ad sacramentum; sufficit enim principale agens, & actum exprimere.

Contra conclusionem dictam, si baptismus a pluribus datur, dicentibus, Nos te baptizamus, non valet baptismus, arguit Petrus de Palude ibidem.

Tum quia quando plures uxores poterant simul nubere uni viro, non referebat, an quilibet diceret, Accipio te in irum, an nos accipimus te in irum, secundum illud Ilaie 4. Invenietur non meum super nos & c.

Tum, quia dicendo, Baptizamus te magis exprimitur unitas baptismi, quam utroque dicente uni, Ego te baptizo; apparet enim singulos seorsum baptizare, ac per hoc distinctos duos baptismos conferre; dicendo autem, baptizamus, apparet convenire in unum baptismum: & confirmatur, quia sicut de essentia est expressio actus, ita saltem de congruentia est expressio unitatis vel pluralitatis actus.

Tum, quia duobus existentibus officialibus in solidum, & ambobus volentibus idem facere simul, congruentius est, ut dicant, Mandamus aut pronuntiamus, quam ut quilibet per se dicat, mando aut pronuntio.

Tum, quia plurale non est nisi geminatum singulare: idem enim sensus est dicere, Sortes & Plato currunt, & dicere, Sortes currit & Plato currit; & pari ratione, idem est in prima persona. Et quia verba sacramentalia efficiunt quod significant: quae equipollent in significando, aequipollent etiam in efficiendo. Teneatque prope Durandus, & Petrus oppositam conclusionem, quamvis timor reverentiae Petrum cohibeat.

Circa Auctoris processum, dubium occurrit de sufficientia: videtur enim insufficienter tractare quaestionem hanc, dum discutendo formas quibus uti possent plures simul baptizantes unum, non discutit nisi per formas seu formam, secundum ritum Romanae Ecclesiae; debuit enim discutere eandem quaestionem secundum formam, qua utitur Ecclesia graeca, & determinare, an secundum illam formam possent multi simul baptizare unum.

Circa secundum modum concessum communiter, quo plures possunt simul baptizare unum: scilicet quolibet baptizante dicente, ego te baptizo, dubium restat: quomodo fieri aut intelligi potest, duo agentia totalia, quatenus instrumentalia eiusdem rationis, producere efficaciter simul unum effectum non intendunt aut perfectum magis, quam si ab uno eorum tantum produceretur, & hoc in subiecto capaci perfectioris seu intensioris effectus, quale est anima nostra, & de effectu suscipiente magis, & minus, qualis est gratia: videtur enim, non intelligibile.

Circa principale quaesitum, dubium adhuc restat, an baptismus de necessitate sacramenti exigit unitatem ministri: ex hac enim littera non habetur responsio simpliciter & absolute; sed tantum habetur, quod secundum unam formam possunt plures conferre unum baptismum, & secundum aliam formam, non. Secutus autem dicit in 6. dist. 4. sent. quod unitas ministri est ab institutione Christi, Durandus vero asserit oppositum. Petrus autem dicit, quod unitas ministri non est de substantia sacramenti, ut dicunt communiter omnes. Ex quibus apparere potest quaestionem hanc remanere dubiam.

Ad has dubitationes sic respondendum est; ut primo dicatur ad ultimum, tamquam eam, ex cuius claritate reliquarum solutio facilius percipietur.

Ad evidentiam autem questionis ultimae, dicendum primo est, quid sit hic manifestum, & quid occultum. Dubius regitur modis intelligi potest unitas ministrum: uel quod unitas ministrum non possit integrari ex pluribus personis; ita quod non possit contingere in ministro, quod unus totalis minister contingat ex multis partialibus personis comministrantibus, puta sicut perfectus tractor navis integratur ex multis finalibus ministris; uel sicut perfectus fabricator integratur ex multis partialibus ministris. Et sic in hoc communiter doctores conveniunt, teneo partem negativam scilicet quod unitas ministrum baptismi non potest confurgere ex pluribus personis partialiter concurrentibus: propterea enim dicunt quod si unus abluat & alter profert uerba, baptismus nullus est oppositum. n. effect si minister baptismi ex duabus personis partialiter concurrentibus integrari possit. Alio autem modo, unitas ministrum potest intelligi per exclusionem plurium totalium ministrorum: puta an baptismus ita exigat unum totalem ministrum, quod si duo totales ministri simul concurrant, baptismus nullus sit.

Et in hoc quoque sensu conveniunt communiter doctores tenentes partem negativam, scilicet quod non requirit baptismus unum unitatem ministrum: propterea enim dicunt, quod si duo singuli profertur singula uerba, & abluat eundem, baptismus uerus est: quia neuter alterius factum irritat. Hoc duo sunt, quae promanifestis habentur.

Latet autem, an absolute loquendo, unitas & plurali a ministrum per accidens se habeant, uel per se ad sacramentum baptismi. Durandus enim tenet, quod per accidens. Auctor autem tenet quod per se. Et hoc est usum: quod ex eo euidenter patet, quod manifeste per accidens etiam extraneum contingit unum baptismum esse a duobus ministris: nulla enim ratio id requirit, quamuis permittat. Amplius, quando baptismus est a pluribus ministris, non est omnino unus, quoniam sunt tunc duae formae numero, duae materiae & actiones numero: ac per hoc duo baptismi sacramenta actiue, & solus interior baptismus animae uerus est. Patet autem hoc: quia sacramentum baptismi integratur ex rebz & uerbis a ministro, &c. sed in casu proposito sunt duo numero integrata ex rebz & uerbis &c. ergo sunt duo sacramenta actiue, unum ergo numero baptismi sacramentum unum ministrum exigit. Et hoc est quod Auctoris prima ratio concludit, quod scilicet actus multiplicatur a multiplicatione agentium totalium: seu (quod idem est) si perfecte ab uno quoque fiat.

Vnde cohibenda est lingua dicentium accidere sacramentum unitatem uel pluralitatem ministrorum: quoniam pluralitas ministrorum partialium communiter excluditur: pluralitas uero ministrorum totalium, pluralitatem numeralem exterioris sacramenti infert, & omnino per accidens inuenitur ad unum numero effectum sacramenti. Mirabile autem est, non aduertisse ad propriam uocem. Nam si subtiliter perfectum fuerit, apparebit, quod impossibile est unum & idem sacramentum baptismi esse a duobus totalibus ministris, quamuis ponatur unum & eundem effectum esse ab utrisque: quanta enim differentia est inter baptismum & eius effectum, tanta differentia est inter affirmationem unius uel plurium baptismatum, & unius uel plurium effectuum baptismi. Et propterea cum baptismi sacramentum non sit nisi exterius integratum ex rebz, & uerbis, puta, ex ablutione in qua, & forma uerborum a ministro cum debita intentione, & hic sint omnia exteriora actiue & passiu duplicata: sunt enim duo perfecti ministri cum duobus intentionibus baptizandi, sunt duae formae, sunt duae ablutiones actiue & duae passiuae: ut patet si aspergatur qui baptizatur secundum diuersas sui partes. breuiter, nihil deest ad pluralitatem totalem nisi pluralitas baptizati. Cuius unitas unitatem effectui baptismi dare potest; pluralitatem autem exterioris

ris sacramenti non tollit. Notanter autem dixi pluralitatem totalem; quia qui baptizatur, licet secundum partem abluatur, ipsum tamen suppositum est, quod primo abluatur: baptizatur enim hic homo, & non caput eius: ac per hoc licet secundum exteriores partes sint duae ablutiones passiuae, secundum tamen

subiectum quod abluatur, non est nisi una ablutio passiuae, quia non est nisi unus abluens. Et propterea dicitur, quod non est nisi unus baptismus passiuae in eo, qui baptizatur a duobus modo dicto. Ex quibus omnibus habetur, quod uitas per se baptismi unitatem exigit ministrum perfectum. Sed qua ratione, aut auctoritate cogente unitas ministrum excludit pluralitatem partialium comministrantium, videndum restat.

Auctor siquidem ex duobus capitibus conatur hoc monstrare, scilicet ex parte formae, ut patet in secunda ratione, & ex parte unitatis principalis agentis, scilicet Christi, ut patet in tertia ratione. Auctoritas uero duplex inducitur: altera ex decretis diluisione vigesimatertia, capitulo quorundam. ubi ordo sacer datus ab episcopo operante & presbytero legente irritatur. Altera ex Euangelio, eo quod Dominus baptizanti commisit inuocationem Trinitatis.

In oppositam autem partem affertur ratio, quia omnes sumus unum corpus in Christo: singuli autem alter alterius membra: ac per hoc multi partialiter concurrentes, concurrunt ut unum: immo concurrunt, ut multa instrumenta unius scilicet Christi. Et hoc praecipue habet locum in proposito, ubi constat quod Christus est qui baptizat, & homo non nisi ministerialiter, ut Christi instrumentum concurrat.

Et confirmatur, quia si Christus utitur totalibus ministris ad unum baptismum contra omnem rationem, multo magis credendum est, quod utitur pluribus ministris partialibus ad unum baptismum necessitatis, aut ratione ita exigente.

Suffragatur & Euangelij auctoritas: quoniam Dominus dixit pluraliter, baptizantes eos, insinuans per pluralem numerum, plures posse simul baptizare.

Nec deest auctoritas Apostolorum: quoniam de Petro & Ioanne legitur, quod imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum: eadem enim ratione, qua plures simul conferre sacramentum confirmationis, partialiter proculdubio concurrentes, quia nihil inordinatum faciebant, potest & nunc a pluribus simul partialiter baptismus dari.

In hac difficultate neutram audeo partem asserere: intellectui autem meo magis apparet uerum esse, quod perfectus minister baptismi potest ex duabus personis partialiter concurrentibus integrari, ea ratione: quia ad Christum principaliter baptizantem non refert pluribus partialibus instrumentis simul ut ad unum baptismum, dummodo, forma, materia & intentio debite seruentur.

Et ad obiecta ex rationibus Auctoris patebit in ipsarum discussione ac declaratione.

Ad auctoritatem autem ex decretis dicitur primo, quod ibi non irritatur ordo susceptus, immo potius insinuat oppositum: dum dicitur, gradum sacerdotij, uel Leuitici ordinis quem peruerse adepti sunt, amittant.

Dicitur secundo, dato quod irritetur, quod duobus commissis in illa ordinatione erroribus ibi recitatis, scilicet quod episcopus imponebat manus, & alius benedictionem dabat seu legebat, & quod istorum duorum unus erat episcopus, & alter presbyter, licet non explicat pro causa damnationis magis primum errorem quam secundum: deberet enim minister ordinis sacri, si ex duabus integratur personis, confurgere ex duobus episcopis, & non ex episcopo & presbytero, quoniam soli episcopo conuenit sacrum ordinem conferre.

Ad auctoritatem uero ex Euangelio, dicitur quod ex Domini uerbis non habetur inuocationem Trinitatis proferri debere ab abluente, sed quod abluat abluat in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, prolatis a se uel a socio.

Propter quod signanter dixit in plurali, Baptizantes in nomine

no

ne Patris & Filii & Spiritus sancti, ex eo enim quod non exprimitur prolati a se, sufficit quod proferantur super ablutione, modo saluetur ueritas formae, ut in responsione ad ultimum explicabitur.

¶ Scito tamen, quod ad supra allatas dubitationes respondebitur tenendo communem uiam de unitate ministri.

¶ Ad primum ergo dubium, ex Durando, dicitur quod ratio auctoris prima. Actus multiplicatur, a multiplicatione agentis perfecti, est uera & solida per se loquendo. Impossibile est enim a pluribus perfectis agentibus eiusdem rationis non diuersos actus intantum quod infra limites naturalis rationis loquendo, si duo talia agentia aquae approximarentur eidem omnino patienti, nulla omnino inferretur per se passio, quia multiplicaretur duo simul cotractoria.

Instantia autem Durandi de agentibus uoluntariis, seipsam interimit, ponendo neutrum eorum concurre, ut agens perfectum. Paria enim sunt quod ad propositum, esse agentia imperfecta, seu partialia, & concurrere, ut agentia partialia.

¶ Ad obiectionem uero contra idem, ex eo quod duo sacerdotes eandem possunt hostiam consecrare, dicitur quod in tali casu essent duae consecrationes quantum in se est, sicut etiam quando duo perfecte unum baptizant, uterque quantum in se est, conferret diuersum baptismum sed per accidens, scilicet unitatem hostiae, seu hominis qui baptizatur, unum fit sacramentum propter excellentiam principalis agentis, scilicet Christi, qui solus potest duobus totalibus instrumentis eiusdem rationis simul uti.

¶ Habes ergo ex prima Auctoris ratione, plures ut totales ministros, non posse simul unum omnino baptismum conferre.

¶ Ad obiectionem contra secundam rationem de mutatione formae, respondetur, quod esset ibi mutatio formae contra substantiam.

¶ Et ad impugnationem huius, dicitur quod licet expressio ministri non sit de necessitate formae, est tamen de necessitate materiae, quod si exprimitur minister, exprimitur sine contrarietate ad ueritatem sacramenti, & hoc per illam uniuersalem regulam, In formis sacramentorum nihil debet poni contrarium.

¶ Pluralitas autem ministri contrariatur unitati requisita ad unitatem ministri, & propterea si exprimitur talis pluralitas expressio in forma, tollit ueritatem sacramenti. Falsa est ergo illa condicionalis, si expressio ministri non est de necessitate, pluralitas ministri explicata per accidens se habet: habet enim se contrarie.

¶ Et cum subiungitur, quod ista, Nos te baptizamus, resoluitur in istas: Ego baptizo, & iste baptizat, respondetur, quod hoc potest dupliciter accipi. Primum, ut secunda exponens accidentaliter intendatur, ac si diceret, ego baptizo, & iste currit. Alio modo, ut per se intendatur, tamquam dicens quod ambo simul ministramus sacramentum baptismi. Et si in primo sensu acciperetur, idem uidetur iudicium de hac forma, & de forma in qua ponitur aliquid imperunens: puta si quis diceret ego te baptizo, & omnes altantes ad hoc consentiant, in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti.

¶ Et sensus iste licet uideatur extraneus, in proposito tamen posset accidere, duobus ex condito uolentibus, simul unam baptizare, & utroque alteri uolente reuerentia per hoc quod uterque alteri meminit ad huiusmodi, n. reuerentiam exprimendam uideretur eis, quod deberet uterque uti numero plurali. Sed in praesentibus sensum stando exprimitur per has duas exponentes pluralitas contraria unitati ministri, & propterea amba simul destrunt ueritatem primae. Significant enim, quod duo simul, & non quod unus baptizat, duos autem simul esse unum sacramenti ministrum, supponitur impossibile & contrariari ueritati ministri.

¶ Ad argumenta Durandi contra tertiam rationem, scilicet, quia minister exprimitur ut plures, respondendo dicitur ad

Alia intentionem,

Spiritus sancti, uterque exprimeret suam intentionem, quasi ipse singulariter baptismum conferret, quod posset contingere in eo casu, in quo contentiose uterque aliquem baptizare conaretur.

¶ Et tunc manifestum est, quod ille, qui prius uerba proferret, daret baptismi sacramentum: alius uero quantumcumque ius baptizandi haberet, nihil faceret, etsi uerba pronuntiare praesumeret, esset puniendus tamquam rebaptizator.

¶ Si autem omnino simul ambo uerba proferrent, & hominem immergerent aut aspergerent, essent puniendi de inordinato modo baptizandi, & non de iteratione baptismi, quia uter-

utramque partem disfunctione, quod utraque sane intellecta est uera. Ad baptismum enim unum omnino, seu unum secundum formam, exigitur unitas ministri secundum rem. Nec oppositum dixit Auctor, quoniam duobus simul baptizantibus, utroque totum dicente & faciente, non est baptismus unus secundum formam, sed secundum effectum; quem etiam non haberet, nisi potestas Christi superaret, utens duobus totalibus instrumentis, ut uno quemadmodum prius dictum est. Altera quoque pars disfunctione uera est negatiue, oportet enim exprimi ministrum ut unum ad hunc sensum, hoc est non exprimi, ut plures, quia pluralitas ministri expressa, contrariatur ueritati ministri. Unde ad primam obiectionem de non necessaria expressione ministri, iam patet responsio.

¶ Ad secundum autem de congruentia ad principale agens, respondetur, quod ratio de unitate ministri propter unitatem Christi in litera allatam, non ut necessaria, sed ut probabilis inducta est, ut uerba literae sonant. Rationabilis autem est congruentia ministri ad Christum magis quam ad Trinitatem personarum, quia in euangelio inuenimus attributum baptismi tamquam baptizanti, non Trinitati, sed Christo, de quo scriptum est Ioann. 1. Hic est qui baptizat in Spiritu sancto: minister autem baptizantis personam induere se faceret, dicendo, Ego te baptizo.

¶ Ad tertium autem de impertinentia modi exprimi ministri conceditur uerum esse, si modus exprimi non implicat aliquid contrarium ueritati alicuius requisiti ad sacramentum: tunc enim sufficit exprimere causam principalem & actum ministri, quando nihil contrarium ueritati sacramenti exprimitur.

¶ Ad dubium contra conclusionem, propter obiecta a Petro de Palude, respondendo dicitur ad primam obiectionem, quod non est simile de sacramento matrimonii & sacramento baptismi, quia sacramentum matrimonii fundatur super matrimonio, ut est officium naturae, & propterea quaecumque sufficiunt ad efficiendum coniugium uerum, ut est in officium naturae, sufficienter etiam se habent ad suscipiendum sacramentalitatem coniugii.

¶ Et quoniam non refert ad coniugium, ut est naturae officium pluraliter uel singulariter dicere, immo siue uerbis, siue solis uerbis consensum exprimere, ideo sacramentum matrimonii uere suscipitur, si pluraliter dicerent, Accipimus te in uirum nostrum, supposita pluralitate uxorum: sicut etiam uere contrahitur siue uerbis. Secus autem esse de baptismi ratio cogit, quia baptismus non potest distinguere in officium naturae & in sacramentum, sed est tantummodo sacramentum. Et hinc est etiam, quod non potest nominatio Trinitatis suppleri per nunc baptizandum.

¶ Ex eo enim, quod purum sacramentum est, oportet seruare ea, quae pro sacramento sunt instituta ab ipso Christo, scilicet aqua, & uoces significatas Trinitatis.

¶ Ad secundam uero obiectionem, conceditur, quod magis explicaretur unitas baptismi, dicendo, Nos te baptizamus, nisi implicaretur pluralitas contraria ueritati ministri.

¶ Et ad confirmationem dicitur, quod a duobus dicentibus, Ego te baptizo, exprimitur unitas actus, uniuersiusque eorum, ex hoc ipso, quod quilibet diceret singulariter, baptizo; hoc enim unitate actus importat.

¶ Ad tertium dicitur, quod duo Officiales insolidum in potestate sua habent quod possint ad unum actum concurrere; & hoc possunt dicere, Nos facimus uno pro utroque loquentes, sed ministri sacramentorum non habent hoc in potestate sua, ut possint ad unum omnino actum baptismi concurrere: quod ex eo conuenitur, quod non possunt ad unam & eandem numero formam concurrere: sed oportet utrumque suam formam exprimere, siue dicendo, Nos te baptizamus, siue Ego te baptizo, ut ipsi aduertari faciantur.

Ad quartam demum, objectionem dicitur, quod ex hoc, quod pluralis non est nisi singulare geminatum, non euaditur, quin dicatur, quod nos significatur pluralitas personarum, quae (ut dictum est) contrariatur ueritati ministrum.

Nam dicendo, Nos baptizamus, si uisus est, non quod bis ego, sed quod duo ego, hoc est persona mea, & persona collega meae, ambo enim demonstrantur in prima persona per ly nos. Et uera expositio dicitur, ly nos, est demonstratio utriusque in prima persona, puta ego, & alter ego, monstrato collega, vel ad amicum dicendo, ego, & collega labium eret, & ego enim exerceo enim significatur per ly nos.

Sicut dicendo in nominatio pluralis, non significatur bis uel significatur quod duo ego, significatur enim demonstratio ad duobus, tu & tu. Et hoc est plurale esse singulare geminatum. Et quibus omnibus, apparet manifeste, quod huiusmodi geminatio singularis in plurali ponit multitudinem personarum, quae excluditur per unitatem singularis.

Et si propterea in nullo admittat argumentum, sed Auctorem dicentem, quod per hoc uariatur forma, & exprimitur pluralitas contra ueritatem, & unitati ministrum.

¶ Cum his omnibus tamen scito, quod si quis proprie deserens dignitatem in sacramento, uolens numero plurali se suosque actus significare, dixerit, Nos te baptizamus in nomine Patris, & filii, & spiritus sancti, perfectum esset sacramentum baptismi, quod ex accommodatione usus personae excellentes utuntur plurali pro singulari, ac per hoc ex huiusmodi usus accommodatione huiusmodi nomina, & uerba in plurali numero significant singularis personarum, & singulares actus excellentium personarum, quomodo hoc non significat ex propria significationis impositione, improprie uel improprie.

¶ Ad dubium de insufficientia processus literae, respondetur non esse Auctorem dimittentem, sed in suo processu comprehendisse etiam quid dicendum sit secundum formam graecorum.

¶ Et hoc in suo simili declarando enim, quod non mutata forma, plures simul totum dicendo & faciendo possunt unum baptismum sufficiens declarare, quod etiam secundum formam graecorum hoc fieri potest utroque ministro abluente & dicente, Baptizetur seruus Christi, &c.

¶ Ad penultimam demum questionem magis physicam quam theologiam dicitur, quod unitas effectus sequitur unitatem uirtutis a qua causatur.

¶ Et propterea distinguendum est de causis eiusdem rationis simul concurrentibus, aut agent uirtutibus propriis, aut agent uirtute terti. & dicendum, quod si sunt causae agentes uirtutibus propriis, impossibile est a duabus eiusdem rationis totalibus causis omnino unum, & eundem per se provenire effectum, quoniam effectus ille esset per se ab utraque & a neutra.

¶ Si uero agent uirtute terti, potest unus, & idem omnino effectus ab utraque provenire, uel rectius loquendo, per utramque a terti provenire.

¶ Et quia sacramenta non agunt uirtutibus propriis, sed uirtute Christi, qui per illa operatur, ideo quocumque instrumentales causae eiusdem rationis, perfecta seu totales concurrere inueniantur, si malum unum operatur, unica uirtus Christi per illa unum operatur effectum, quamuis illa instrumentales causae quantum in se est, duos fortiter effectus. Et propterea diximus, & dicimus, quod Christus ex sua potestate excellentia potest simul utriusque instrumentis totalibus ut uno, & de facto sic uteretur in casu proposito.

¶ Nec obstat huic responsioni doctrina superius habita de uirtute reuelante in sacramentis, oportet enim esse memorem, uirtute illam nihil aliud esse quam usum uerborum & rerum sacramentorum ad producendum sacramenti effectum. Vt autem dico non autem quae utentis, sed Christi, ut superius declaratum est. Quomodo autem soluenda esset questio haec a ponentibus in sacramento super additam qualitatem uirtutem, ipsi uiderint, immo hinc pendant se a ueritate procul esse, si non poterunt intellegere in hac questione ne absque miraculis.

In responsione ad secundum aduerte, quod si baptizando plures, non intercederet alia mutatio, quam dicere, Baptizo uos, non uideretur magna ad hoc necessitas exigi, quoniam ex solo concursu multorum uidemus Romanam Ecclesiam mutare formam de singulari in pluralem, quando ordinantur diaconi plures simul, dicit enim tunc Episcopus, Accipite potestatem &c. Sed quoniam baptizatio simul plurium non fit communitate per immersionem, sed per aspersionem, ideo ad hoc mutationes factas magna exigitur necessitas.

¶ In responsione ad tertium, aduerte tria hic ad sensum litterae. Primum est, quod baptizatur sumitur secundum plures significationes; quandoque enim sumitur secundum propriam significationem, & tunc significat abluere; quandoque uero sumitur extensa significatione pro integro sacramento, quasi idem sit baptizare, quod sacramentum conferre. Et iuxta hunc sensum dicitur in hac littera, quod neuter baptizaret. Secundum est, quod Auctor loquitur hic de baptismi forma apud latinam Ecclesiam, cum dicit, Nulla forma uerborum &c. Tertium est, quod locutio pluralis in prima persona potest dupliciter exponi per duas singulares, uel per modum copulatiue uel copulatiue.

¶ Et quando exponitur per modum copulatiue, habet utramque singularem seorsum ueram. Verbi gratia, dicendo, nos trahimus nauem, habet ex ore cuiuslibet demonstrati per ly nos, uiam singularem ueram, puta, ego traho nauem, & ego traho nauem, & sic de aliis trahentibus. Et iuxta hunc sensum procedit littera, dicendo, quod neuter baptizaret; hoc est, neuter posset uere dicere, ego te baptizo, & similiter neuter scriberentur partem litterae, posset uere dicere, ego scripsi hunc librum. Quando uero copulatiue exponitur, non exigitur quod aliqua singularis sit uera; immo ita utramque singularem fore falsam. Verbi gratia: Si iudices delegati simul, ita quod ambo simul, & neuter sine altero possit iudicare, proferendo sententiam uere dicerent, Nos iudicamus. Et uerum esset, quod ego, & alter ego coniunctim, iudicamus: falsa tamen esset utraque singularis, puta, ego iudico, quia in ueritate ego iudicandi potestate careo. Et iuxta hunc sensum posset dici, Nos te baptizamus, in casu proposto, quia de utraque simul coniunctim uerificaretur quod conferunt sacramentum baptismi, quamuis neuter conferret illud. Et certe quantum est ex ueritate formae, posset unus in articulo necessitatis baptizari a duobus, quorum alter esset mutus, & alter esset mancus, imo abluente, & manco proferente uerba, ad uitandos omnes scrupulos, secundum formam graecorum, & dicente, Baptizetur seruus Christi, &c. tunc enim nullum penitus apparet inconueniens ex parte formae in ministro pluralitate; Auctor autem, quia tenet, plures personas non posse integrare ministrum baptismi unius, ideo dicto transcursum fuit contentus. Videtur autem, quod in tali casu potius pro baptismi iudicandum esset, quamuis difficile sit, quin mancus posset etiam abluere: posset enim super caput habere modicum aquae, quam inclinando caput effunderet super baptizandum, & simul proferret uerba, & in hoc posset mutus adiuuante, sustinendo uas in capite manci, ne caderet, cum inclinaret caput in aqua posita super caput manci, supplere uicem uasis, ita tamen quod motus capitis manci esset effusio aquae.

¶ Et haec sufficiant etiam pro duobus sequentibus articulis.

¶ In responsione ad quartum aduerte, quod si quis proprie deserens dignitatem in sacramento, uolens numero plurali se suosque actus significare, dixerit, Nos te baptizamus in nomine Patris, & filii, & spiritus sancti, perfectum esset sacramentum baptismi, quod ex accommodatione usus personae excellentes utuntur plurali pro singulari, ac per hoc ex huiusmodi usus accommodatione huiusmodi nomina, & uerba in plurali numero significant singularis personarum, & singulares actus excellentium personarum, quomodo hoc non significat ex propria significationis impositione, improprie uel improprie.

¶ Ad dubium de insufficientia processus literae, respondetur non esse Auctorem dimittentem, sed in suo processu comprehendisse etiam quid dicendum sit secundum formam graecorum.

¶ Et hoc in suo simili declarando enim, quod non mutata forma, plures simul totum dicendo & faciendo possunt unum baptismum sufficiens declarare, quod etiam secundum formam graecorum hoc fieri potest utroque ministro abluente & dicente, Baptizetur seruus Christi, &c.

¶ Ad penultimam demum questionem magis physicam quam theologiam dicitur, quod unitas effectus sequitur unitatem uirtutis a qua causatur.

¶ Et propterea distinguendum est de causis eiusdem rationis simul concurrentibus, aut agent uirtutibus propriis, aut agent uirtute terti. & dicendum, quod si sunt causae agentes uirtutibus propriis, impossibile est a duabus eiusdem rationis totalibus causis omnino unum, & eundem per se provenire effectum, quoniam effectus ille esset per se ab utraque & a neutra.

¶ Si uero agent uirtute terti, potest unus, & idem omnino effectus ab utraque provenire, uel rectius loquendo, per utramque a terti provenire.

¶ Et quia sacramenta non agunt uirtutibus propriis, sed uirtute Christi, qui per illa operatur, ideo quocumque instrumentales causae eiusdem rationis, perfecta seu totales concurrere inueniantur, si malum unum operatur, unica uirtus Christi per illa unum operatur effectum, quamuis illa instrumentales causae quantum in se est, duos fortiter effectus. Et propterea diximus, & dicimus, quod Christus ex sua potestate excellentia potest simul utriusque instrumentis totalibus ut uno, & de facto sic uteretur in casu proposito.

¶ Nec obstat huic responsioni doctrina superius habita de uirtute reuelante in sacramentis, oportet enim esse memorem, uirtute illam nihil aliud esse quam usum uerborum & rerum sacramentorum ad producendum sacramenti effectum. Vt autem dico non autem quae utentis, sed Christi, ut superius declaratum est. Quomodo autem soluenda esset questio haec a ponentibus in sacramento super additam qualitatem uirtutem, ipsi uiderint, immo hinc pendant se a ueritate procul esse, si non poterunt intellegere in hac questione ne absque miraculis.

¶ In responsione ad tertium, aduerte tria hic ad sensum litterae. Primum est, quod baptizatur sumitur secundum plures significationes; quandoque enim sumitur secundum propriam significationem, & tunc significat abluere; quandoque uero sumitur extensa significatione pro integro sacramento, quasi idem sit baptizare, quod sacramentum conferre. Et iuxta hunc sensum dicitur in hac littera, quod neuter baptizaret. Secundum est, quod Auctor loquitur hic de baptismi forma apud latinam Ecclesiam, cum dicit, Nulla forma uerborum &c. Tertium est, quod locutio pluralis in prima persona potest dupliciter exponi per duas singulares, uel per modum copulatiue uel copulatiue.

¶ Et quando exponitur per modum copulatiue, habet utramque singularem seorsum ueram. Verbi gratia, dicendo, nos trahimus nauem, habet ex ore cuiuslibet demonstrati per ly nos, uiam singularem ueram, puta, ego traho nauem, & ego traho nauem, & sic de aliis trahentibus. Et iuxta hunc sensum procedit littera, dicendo, quod neuter baptizaret; hoc est, neuter posset uere dicere, ego te baptizo, & similiter neuter scriberentur partem litterae, posset uere dicere, ego scripsi hunc librum. Quando uero copulatiue exponitur, non exigitur quod aliqua singularis sit uera; immo ita utramque singularem fore falsam. Verbi gratia: Si iudices delegati simul, ita quod ambo simul, & neuter sine altero possit iudicare, proferendo sententiam uere dicerent, Nos iudicamus. Et uerum esset, quod ego, & alter ego coniunctim, iudicamus: falsa tamen esset utraque singularis, puta, ego iudico, quia in ueritate ego iudicandi potestate careo. Et iuxta hunc sensum posset dici, Nos te baptizamus, in casu proposto, quia de utraque simul coniunctim uerificaretur quod conferunt sacramentum baptismi, quamuis neuter conferret illud. Et certe quantum est ex ueritate formae, posset unus in articulo necessitatis baptizari a duobus, quorum alter esset mutus, & alter esset mancus, imo abluente, & manco proferente uerba, ad uitandos omnes scrupulos, secundum formam graecorum, & dicente, Baptizetur seruus Christi, &c. tunc enim nullum penitus apparet inconueniens ex parte formae in ministro pluralitate; Auctor autem, quia tenet, plures personas non posse integrare ministrum baptismi unius, ideo dicto transcursum fuit contentus. Videtur autem, quod in tali casu potius pro baptismi iudicandum esset, quamuis difficile sit, quin mancus posset etiam abluere: posset enim super caput habere modicum aquae, quam inclinando caput effunderet super baptizandum, & simul proferret uerba, & in hoc posset mutus adiuuante, sustinendo uas in capite manci, ne caderet, cum inclinaret caput in aqua posita super caput manci, supplere uicem uasis, ita tamen quod motus capitis manci esset effusio aquae.

¶ Et haec sufficiant etiam pro duobus sequentibus articulis.

¶ In responsione ad quartum aduerte, quod si quis proprie deserens dignitatem in sacramento, uolens numero plurali se suosque actus significare, dixerit, Nos te baptizamus in nomine Patris, & filii, & spiritus sancti, perfectum esset sacramentum baptismi, quod ex accommodatione usus personae excellentes utuntur plurali pro singulari, ac per hoc ex huiusmodi usus accommodatione huiusmodi nomina, & uerba in plurali numero significant singularis personarum, & singulares actus excellentium personarum, quomodo hoc non significat ex propria significationis impositione, improprie uel improprie.

¶ Ad dubium de insufficientia processus literae, respondetur non esse Auctorem dimittentem, sed in suo processu comprehendisse etiam quid dicendum sit secundum formam graecorum.

¶ Et hoc in suo simili declarando enim, quod non mutata forma, plures simul totum dicendo & faciendo possunt unum baptismum sufficiens declarare, quod etiam secundum formam graecorum hoc fieri potest utroque ministro abluente & dicente, Baptizetur seruus Christi, &c.

¶ Ad penultimam demum questionem magis physicam quam theologiam dicitur, quod unitas effectus sequitur unitatem uirtutis a qua causatur.

¶ Et propterea distinguendum est de causis eiusdem rationis simul concurrentibus, aut agent uirtutibus propriis, aut agent uirtute terti. & dicendum, quod si sunt causae agentes uirtutibus propriis, impossibile est a duabus eiusdem rationis totalibus causis omnino unum, & eundem per se provenire effectum, quoniam effectus ille esset per se ab utraque & a neutra.

¶ Si uero agent uirtute terti, potest unus, & idem omnino effectus ab utraque provenire, uel rectius loquendo, per utramque a terti provenire.

¶ Et quia sacramenta non agunt uirtutibus propriis, sed uirtute Christi, qui per illa operatur, ideo quocumque instrumentales causae eiusdem rationis, perfecta seu totales concurrere inueniantur, si malum unum operatur, unica uirtus Christi per illa unum operatur effectum, quamuis illa instrumentales causae quantum in se est, duos fortiter effectus. Et propterea diximus, & dicimus, quod Christus ex sua potestate excellentia potest simul utriusque instrumentis totalibus ut uno, & de facto sic uteretur in casu proposito.

¶ Nec obstat huic responsioni doctrina superius habita de uirtute reuelante in sacramentis, oportet enim esse memorem, uirtute illam nihil aliud esse quam usum uerborum & rerum sacramentorum ad producendum sacramenti effectum. Vt autem dico non autem quae utentis, sed Christi, ut superius declaratum est. Quomodo autem soluenda esset questio haec a ponentibus in sacramento super additam qualitatem uirtutem, ipsi uiderint, immo hinc pendant se a ueritate procul esse, si non poterunt intellegere in hac questione ne absque miraculis.

patre carnali, nisi necessitas contrarium exigit. AD TERTIVM dicendum, qd confusio esset disciplina, nisi esset vnus principalis instructor. & ideo in baptismo vnus debet esse principalis susceptor: alij tamen possunt admitti, quasi coadiutores.

QVAESTIO LXVIII.

De suscipientibus baptismum, in duodecim articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de suscipientibus baptismum.

ET CIRCA hoc quaeruntur duodecim. Primo, Vtrum omnes teneantur ad suscipiendum baptismum.

Secundo, Vtrum aliquis possit saluari sine baptismo.

Tertio, Vtrum baptismus sit differendus.

Quarto, Vtrum peccatores sint baptizandi.

Quinto, Vtrum peccatoribus baptizatis sint imponenda opera satisfactoria.

Sexto, Vtrum requiratur confessio peccatorum.

Septimo, Vtrum requiratur intentio ex parte baptizati.

Octauid, Vtrum requiratur fides.

Nono, Vtrum pueri sint baptizandi.

Decimo, Vtrum pueri Iudaeorum sint baptizandi, inuitis parentibus.

Vndecimo, Vtrum aliqui sint baptizandi in matris uteris exsistentes.

Duodecimo, Vtrum furiosi & amentes sint baptizandi.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum omnes teneantur ad susceptionem baptismi.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, qd non teneantur omnes ad susceptionem baptismi. Per Christum. n. nō est hominibus arctata via salutis: sed ante Christi aduentum poterant homines saluari sine baptismo. ergo & post Christi aduentum.

¶ 1 Præ. Baptismus maxime videtur esse institutus in remedium peccati originalis: sed ille qui est baptizatus, cum non habeat originale peccatum, non videtur qd possit illud transfundere in prolem. ergo filij baptizatorum non videntur esse baptizandi.

¶ 2 Præ. Baptismus datur ad hoc, qd aliquis per gratiam a peccato munderetur: sed hoc consequuntur illi, qui sunt sanctificati in utero, sine baptismo. ergo non tenentur ad suscipiendum baptismum.

SED CONTRA est, qd dicitur Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, nō potest introire in regnū Dei, & in li. de Ecclē. † dogmatibus dicitur, Baptizatis tantum iter salutis esse credimus.

RESPON. Dicendum, qd ad illud homines tenent, sine quo salutem consequi non pnt. Manifestum est autem, qd nullus pōt salutem consequi, nisi per Christum. vnde & Apost. dicit Rom. 5. Sicut per vnus delictum in omnes homines in eōdemnationem, sic & per vnus iustitiā, in omnes homines in iustificationē vitæ. Ad hoc aut datur baptismus, vt aliquis per ipsum regeneratus, incorporetur Christo factus membrum ipsius. vnde dicitur Gal. 3. Quicumque in Christo baptizati estis, Christū induistis. vnde manifestum est, quod omnes ad baptismum tenentur, & sine eo non potest esse salus hominibus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod nūquam

A homines poterunt saluari etiam ante Christi aduentum, nisi fierent membra Christi: quia, ut dicitur Act. 4. non est aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri: sed ante aduentum Christi, homines Christo incorporantur, per fidem futuri aduentus: cuius fidei signaculum erat circuncisio, ut Apost. dicit Rom. 4. ante uero quam circuncisio institueretur, sola fide (ut Greg. * dicit) cum sacrificiorum oblatione, quibus suam fidem antiqui patres profitebantur, homines Christo incorporantur. Post aduentum etiam Christi, homines per fidem Christo incorporantur, secundum illud Ephe. 3. Habitare Christum per fidem in cordibus uestris: sed alio signo manifestatur fides rei iā presentis, quam demonstraretur, quando erat futura: sicut etiam alijs verbis significatur presens, praeteritum, & futurum. Et ideo licet ipsum sacramentum baptismi non semper fuerit necessarium ad salutē, fides tamen cuius baptismus sacramentum est, semper necessaria fuit.

AD SECUNDVM dicendum, qd (sicut in 2. parte dictum est, *) illi qui baptizantur, renouantur per baptismum secundum spiritum, corpus tamen remanet subiectum uetustati peccati, secundum illud Rom. 8. Corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus uero uiuit propter iustificationem. Vnde & Aug. * probat in lib. contra Iulianum, qd non baptizatur in homine, quicquid in eo est. Manifestum est autem, qd homo non generat generatione carnali secundum spiritum, sed secundum carnem. & ideo filij baptizatorum, cum peccato originali nascuntur: vnde indigent baptizari.

AD TERTIVM dicendum, qd illi, qui sunt sanctificati in utero, consequuntur quidem gratiam emundantem a peccato originali: non tamen ex hoc ipso consequuntur characterem, quo Christo configuntur. & propter hoc, si aliqui nunc sanctificarentur in utero, necesse esset eos baptizari, ut per susceptionem characteris, aliis membris Christi conformarentur.

ARTICVLVS II.

Vtrum sine baptismo aliquis possit saluari.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur quod sine baptismo nullus possit saluari. Dicit enim Dominus Io. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei: sed illi soli saluantur, qui regnum Dei intrant. ergo nullus potest saluari sine baptismo, quo aliquis regeneratur ex aqua & Spiritu sancto.

¶ 1 Præ. In li. * de Ecclesiasticis dogmatibus dicitur, Nullum catechumenum, quamuis in bonis operibus defunctum, uitam eternam habere credimus excepto martyrio, ubi totum sacramentum baptismi completur: sed si aliquibus, sine baptismo posset saluari, maxime hoc haberet locum in catechumenis bona opera habentibus, qui uidentur habere fidem per dilectionem operantem. uideatur ergo, qd sine baptismo nullus possit saluari.

¶ 2 Præ. Sicut supra dictū est *, sacramentum baptismi est de necessitate salutis. Necessarium autem est, sine quo non potest aliquid esse, ut dicitur 5. Met. * ergo uir qd sine baptismo nullus possit cōsequi salutem.

SED CONTRA est, quod Aug. † dicit super Leuiticum, Inuisibilem sanctificationē quibusdam affuisse & profuisse, sine uisibilibus sacramētis: uisibilem uero sanctificationem (quæ fit sacramento uisibili) sine

li. 4. Moral. a. circa me.

p. 2. q. 81. 3. ad 2. lib. 6. ca. 6. a. ne. ad 2. 7.

1. 2. q. 81. 2. 3. ad 1. & 4. di. 4. q. 3. ar. 3. q. 2. co. & ad 3. & 4. 6. c. 72. & quo 3. ar. 4. & 10. 6. lec. 7. Cap. 74. tom. 3.

q. 65. 2. 3. & 4. li. 5. Met. re. 6. tom. 3.

In li. q. in Te ui. q. 84. amc dio tom. 4.

In li. de ar. 2. ad 1. & 4. di. 4. q. 3. ar. 3. q. 2. co. & ad 3. & 4. 6. c. 72. & quo 3. ar. 4. & 10. 6. lec. 7. Cap. 74. tom. 3.

In li. de ar. 2. ad 1. & 4. di. 4. q. 3. ar. 3. q. 2. co. & ad 3. & 4. 6. c. 72. & quo 3. ar. 4. & 10. 6. lec. 7. Cap. 74. tom. 3.

In li. de ar. 2. ad 1. & 4. di. 4. q. 3. ar. 3. q. 2. co. & ad 3. & 4. 6. c. 72. & quo 3. ar. 4. & 10. 6. lec. 7. Cap. 74. tom. 3.